

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvaestio x. De detractiōne

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

QVÆSTIO X.

DE DETRACTIONE.

San. Thom. 2. 2. quæst. 73.

ARTICVLVS I.

Vtrum detractio sit denigratio alienæ famæ per occulta verba.

ost contumeliam, qua derogatur honori, sequitur de detractio, per quam famæ detrahitur. Et primo circa eius quidditatem quæritur vtrum sit denigratio alienæ famæ per occulta verba. Arguitur enim a parte negativa: Occultum & manifestum circumstantiæ sunt non constituentes eorum species: in definitione autem id tantum poni debet, quod ad speciem pertinet: ergo non est quod in definitione detractiois ponatur occultationis differentia. Secundo arguitur: Fama est publica illustri que notitia: ergo per id, quod occultum est, non denigratur. Quare detractio, quæ fit per occulta verba, non est famæ contraria.

Primum argu. a parte negativa.

Secundum.

Tertium.

Tertio: Detractio idem est quod subtractio, & demptio ex aliquo toto: contingit autem famam denigrari nihil veritatis subtrahendo, sed occulta propalando crimina, ergo non idem est detractio quod famæ denigratio. In contrarium est illud Eccl. 10 Si mordeat serpens in silentio, nihil eo minus habet, qui occultè detrahit: ergo occultè mordere alienam famam est illi detrahere.

Ad quonem vnica sufficit conclusio, quæ ex superiori q palam consequitur. Detractio est occulta denigratio alienæ famæ. Conclusio iam ex superioribus ostensa est. Enimvero sicuti facti noceri alicui bisariam solitum est, vt in furto & rapina ostendebamus, nempe aut per manifestam vim aut per subdola læsionem, ita et & verbo vsu venit. Nam manifestè quis alteri per contumeliâ nocet, occultè autè, per detractioem. Qui autem in alterius conspectu manifestis verbis in eum inuehit, pariter dedere eum se proficitur, quapropter honorem eius, vt diximus, ex professo lædit.

Vnica conclusio.

Probatio conclusio.

Soto, de Iust. & Iu. 11 3 Qua

quam, & prauam. Personæ autem publicæ etiam propter suum proprium honorem, videtur esse, debent conuictis resistere, vt potest quærum honor necessarius reipublicæ est: priuata autem licet non teneantur, possunt tamen. Postrema autem superest dubitatio, vtrum quando resistere licitum est, tunc fas sit pro vna suscepta contumelia aliam reijcere. Appellat me quispiam latronem, appello eum sicarium. Notat meum genus, noto ego suum ingenium & mores: Respondetur in primis nunquam licere crimen falsum alteri obijcere: esset enim mendacium, idemque perniciosum. Præterea neq; crimen, defectumve vllum, vel occultum vel publicum per modum vindictæ, licet in conuictorem respicere: sed tantum per modum defensionis vim repellendo. Hoc est: Non licet illi obijcere crimen quod impertinens est ad obterendam eius auctoritatem: sed illud prius, quod ad id est necessarium: vt si dicam eum esse hominem mendacem, & ad eius confirmationem patefaciam aliqua eius mendacia, vt in eo quod mihi impingit de fringat ei fides. Si autem me appellat concubinarium, non licet mihi eum appellare latronem: sicut neque ius est percutientem repercutere. Ad primum igitur argumentum iam responsum est, qd licet audaciam conuictiatis in verbis comprimere, ne videatur se humili sapiens: non tamen acerbis, ne efficiamur ei similes. Ad secundum dicitur, qd qn ei respondemus qui contumelias in alterum iacit, non videmur ex nimio amore nostri id facere, sed ex charitate, tam contumeliantis, quam eius qui contumelias perfert: & ideo id facere semper est officium. Quando vero contumelias nostras propulsumus: tunc non tam charitatem colere videmur quam nostræ superbiam succumbere, & iracundiam irritare. Quare tunc sapius consilium est tacere. Ad tertium denique respondetur, quod si quis contumelias suas audientibus tacere, eo scilicet animo vt alterum quasi spretum ad iracundiam exagitarer, peccatum esset vindictæ: si autem sibi consulens taceat, & virtuti obsecundat, licet sciat alterum inde peius concitandum, nihil sua referre debet, & hoc est qd Chrysostomus ait secundum Sapientis consilium, Eccl. 18. Non linges cum homine lingua: & non struas in ignem illius ligna.

Ad primam arg.

Ad secundam arg.

Ad tertiam arg.

Qua ratione, contumeliam diximus honorari aduersari. At verò qui in angulis absens aduersus quempiam obmurmurat, non tam vilipendere eum, quam vereri se ostendit. Obidque nihil contra eius honorem obmoliuit, sed contra famam, puta contra bonam existimationem, ab alijs de illo habitam, quam per contrariam opinionem, vel obnubilat, vel extinguit. Est ergo detractio nihil aliud, quam alienae famae denigratio per occulta verba. Ex quo clarescunt differentiae illae supra posita, inter contumeliam, & detractioem: tum quantum ad modum, quod scilicet illa manifesta sit, haec verò occulta, tum quantum ad obiectum, quod illa scilicet honori, haec verò famae contraria est.

Nihil est, quod hic amplius immoremur, sed est solutio primi argum. adnotanda. Differunt enim contumelia & detractio specifica differentia, non tantum ratione obiectorum materialium, puta honoris & famae, vt multi etiam discipulorum D. Thom. arbitramur, sed ratione formalis proximorum, puta ob rationem diuersam inuoluntarij, sicuti diximus de furto, & rapina. Nam etsi tam raptor, quam fur alienum capiant, tamen in furto patitur homo inuoluntarium, per ignorantiam in rapina verò per vim; quae secundum Aristot. diuersae sunt causae inuoluntarij. Pari ergo modo qui per acceptam contumeliam iacturam facit honoris, patitur inuoluntarium per vim; qui autem detrimentum accipit famae, per detractioem, patitur inuoluntarium per ignorantiam. Respondetur ergo ad argumentum quod est occultum, & manifestum absolute non variant speciem, vt in eo patet, qui mentitur vel occultè vel manifestè, tamen quando per haec variatur ratio inuoluntarij, species subinde mutantur.

Ad secundum argum. respondetur, quod detractor dicitur occultè obloqui, non simpliciter, sed clam illo, qui infamatur, ad differentiam contumeliosi. Nihilominus loquitur coram alijs, quibus bonam aufert existimationem, quam de alio habebant. Itaque differentia inter detractioem & contumeliam non consistit in hoc, quod coram pluribus, aut paucioribus fiat, sed in hoc quod fiat coram ipso, qui laeditur, aut clam ipso. Ad tertium denique respondetur quod detractio non dicitur respectu

veritatis, puta quòd ei quidpiam subtrahatur, sed respectu famae, quae semper minuitur. Id quod octo modis contingit: quatuor nimirum directè, quatuorque indirectè. Directè quidem primo modo, quod falsum imponitur. Atque hic est omnium pessimus.

Secundò quando vitium quis alienum suis verbis exauget, qui quidem stylus pestifer est, & blateronibus, ac maledicis familiaris. Tertio, quando occultum reuelatur. Qua quidem peste illi temp publicam inficiunt, qui auiditate noua docendi, nihil sciunt se continere secreti, sed rimantur pleni omnia profundunt. Quarto, quando id quod bonum est ostendere, quis conuincitur ex mala intentione profectum. Nam etsi hoc ad temeritatem quoque iudicij spectet, nihil tamen obstat quin vnus peccatum in duabus sit malitiae speciebus. Vnde quando quis id facit ad denigrandum alius existimationem, infamator est, quatenus insinuat fe aliunde intentione hominis nosse prauas, vnde bona eius opinio obscuretur. Indirectè autem ille quoque est infamator, qui aliena bona, vel negat, vel ex liuore reticet, vbi propalare debet. Dum enim me praesente sermo de illo iniur bonus, quem constat me optimè nouisse, & sileo, silentium meum indicium quoddam est, illum non esse tante laudis dignum, quod est genus infamiae. Tertio id quoque contingit quando quis diminuit aliena merita. Et denique quarto cum malignè quis alium laudat, quae quidem vaficies, infamiae modus est non infimus. Vnde Phaonius apud Gellium: Turpius, inquit, est exiguè atque frigide laudare, quam insectante grauiusque vituperare, quoniam qui maledicis, quanto id acerbius facit, tanto magis pro iniquo inimicoque ducitur, tantoque minus fidem capit. Sed qui in facundè iocundeque laudat, & causa ipsa destituit videtur. Nam a micis creditur eius, quem laudare vult, sed nihil posse reperire quod in laudibus ponat. Quòd si quis, sicuti de contumelia interroget, an modi illi diffamandi specie different, quod apparet ex formarum varietate: Respondetur eodem modo omnes esse eiusdem speciei. Est enim detractio, vt reor, speciei specialissima, vt ipse cuius obiectum sit infamia; modusque iniustitia sit iniuriam inferre, quam aliter per ignorantiam

tiam patitur, sicut in contumelia accipitur per vim. Tameñ vi de contumelia dictum est) tam ingens posset esse infamia, vt esse de necessitate confessionis. Qui enim de heresi, aut de incestu, aut de alio deformi peccato ciuem infamavit, non satis peccatum suum explicat nisi vitium exprimat, cuius notam saltem inussit.

ARTICVLVS II.

Vitium detractio genere suo sit peccatum mortale.

Quemadmodum de contumelia, sic & de detractioe quaritur, an sit genere suo mortale crimen. Arguitur enim à parte negatiua: Peccatum alienum quod occultum est, aut per correptionem fraternam, aut per accusationem detegere est detractio, quippe qua aliena fama denigratur, & tamen illud est officium, ergo detractio genere suo non est peccatum. Secundo nullum vitium quod toti mortali generi commune est, censendum est mortale, nam à peccato mortali præcipue inter Christianos multi sunt, qui abstinere, sed venialia sunt quibus nemo citra mendacium asserere potest se vacare, hoc autem specialiter vitio totum genus humanum perichatur, vt habet gl. super illud Prover. 24. Cum detractoribus non commiscearis, ergo non est genere suo mortale. Tertio August. in hom. de igne purgatorio minoribus peccatis annumerat quando cum omni facilitate & temeritate maledicimus, ergo detractio non est nisi veniale peccatum. In contrarium autem est quod Paulus ad Roman. 2. vna componit detractores, ac Deo odibiles, cuius causam subdit glossa ne detractio, eo quod consistit in verbis, leue quid putent.

Ad quæst. quatuor conclusionibus respondetur. Prima. Detractio genere suo est peccatum mortale. Probatur, præsupposito eodem nomine, quod de contumelia declarauimus, nempe quod cum detractio sit peccatum in verbis, quæ sola significatione nocent, non solo obiecto sed ex intentione significandi perficitur, quare ille

proprie dicitur detractor, qui ex intentione, vel crassissima negligentia rumorẽ hominis absentis disseminat, cuius famam obscurat. Et dicitur quis ex intentione facere, non solum quando directo id animo proponit, verum & quando animaduertit qui dicit, & sine legitima causa nihilominus verbum effudit. Hoc ergo supposito, probatur conclusio, vt similes demonstrari consuecunt. Illud vitium est contra charitatem, atque adeo mortale, qua in re magno momenti proximus læditur, nam inde pax conturbatur, tale autem est detractio, quippe qua fama obnubilatur, quæ merito maiori habetur pretio, quam exteriora bona secundum illud Ecclesi. 41. Curam habe de bono nomine, hoc enim magis permanebit tibi, quam mille thesauri boni & pretiosi. Secunda conclusio. Quando quis verba aliqua profert, licet sint fama detractoria, tamen id non intendit, sed quidpiam aliud, prolatio illa non per se proprie censetur detractio, quod aiunt formaliter, sed quasi per accidens. Conclusio hæc sequitur ex præcedenti. Nam cum intentione significandi sit detractioe natura, vbi ille abest, deest detractioe forma. Tertia conclusio. In tali casu quo scilicet iniqua intentio non adest, si bono animo cordatoque zelo, & vbi oportet circumspèctè oblocutio illa fiat, virtus est, si autem ex animi leuitate loquendive libidine ore labatur, in summa propter aliquam causam non necessariam fiat, peccatum est plurimum veniale. Nisi forte verbum adeo sit acerbum, vt sua ipsius ratione, seculum asserat mortalem culpam. Nam tunc adeo requiritur prudens cautela, vt quæuis negligentia loquendi, nisi subditus sit motus mortale sit crimen: Et maxime inquit S Thom. in his quæ pertinent ad honestatem vite. Vt si quis alium de heresi, aut de quouis alio crimine noceat, præcipue carnis, quæ licet sint, vrait Gregor. minoris culpæ, sint tamen maioris infamie. Quare superuacanea videtur Caieran. disputatio, ad quidnam referatur pronomen. Hoc, apud S Thomam vbi ait, Hoc ex ipso genere verbum habere rationem peccati mortalis, verum scilicet referatur ad id quod est dicere verba contra honestatem alterius, an ad ipsum asserum, vt sit sensus, quod quoties qui asserit de ali

Secunda conclusio.

Tertia conclusio.

Gregor.

Superuacanea

Caie. di

spuatio

S. Tho.

quo peccatum mortale assertio ipsa sit peccatum mortale, propterea quod id quod de alio assertum est mortale. Manifestum enim est priorem esse sententiam S. Tho. non enim vult quoties affirmo alium peccasse mortaliter, pariter me delinquere. Nam quando id non profertur ex intentione, iam dixerat non esse mortale. Sed vult dicere quod quando verbum à me prolatum est nimis graue, ipsa prolatio est de se mortalis, licet non fiat ex intentione, propter incircumspectionem. Quarta cōclusio: Quicumque alteri famam iniquè sustulit, tenetur ei ad restitutionem, illo ordine & modo qui libr. 4. qu. 6. latissime expōiti sunt. Multa hic dicenda fuissent, nisi eod. libr. & quæstio. fuissent à nobis pertractata. Nihilominus quia hic commētores D. Tho. nonnulla solent adnotare, recolere aliqua est operæ pretium. Haud enim Dominus Caietan. impræsentiarum infamiam reputat mortalem, cum quis occultum alienū crimen vni cordato viro secreto detegit, apud quem ita celabitur, ac si muro dictū esset. Quod ego profecto, salua eius pace, probare omnino non possum. Quin verò mallem crimen meum notum esse tribus aut quatuor, quam vni grauissimo viro. Nam quamuis ex vna parte præsentius periculum immincat ab illis euulgatum iri, quam ab isto, tamen ex altera plures ego æstimo in bona esse æstimatione apud illum grauissimum, quam plures alios minoris auctoritatis. Quare infamia non est solum accipienda hic in rigore iuris quando est apud plures: verum & secundum rei naturam. Quocirca pessimè ac nocentissimè illi faciunt, qui, nisi vigēs sit causa corrigendi fratrem vel vni quantumuis prudenti viro occultum alienum crimen reuelant. Nam etsi in suo id pectore reconditū seruet, tamen alius apud ipsum magnū patitur honoris ac famæ detrimentum. Illud autem quod idem Caiet. subdit, videlicet recensere peccatum alterius, vnde ille nullam contrahit infamiam, non esse infamare, iam nos illic similiter cōfessi sumus. Vt si iuuenem amores referas, de quibus ipsi se iactant. In quo autem Soto subinde consentit, nempe quod qui non assertiue rumores seminat, sed relatiue dicendo sese hoc & illud audisse, non sit habendus infamator, profecto consentire ego non

possem. Immo vt iam illic diximus genti hoc est infamandi. Nam non possunt illi qui alias non audierunt non nouam concipere opinionem sinistram proximi. Quæ vti que ratione, vt illic notauimus, illo modo famam vires acquirit eundo. Quod vero ibi tantum obiter tetigimus, examinandum hic præsius restat, nepe verum eū qui vno loco infamatus est liceat in alio, vbi bono fruitur nomine, infamare? Caieta n. in opus 16. respon. 9. id astruit. Adrianus vero quolib. 11. qu. 1. negat. Et quidem ratio Caietani ea est profusa, quod cum quis per uatus sit iure famæ nullam ei iniuriam irrogat, qui idem detegit alibi crimen, ob quam famam perdidit. Secus autē si aliud quod occultum est detegeretur. Ratio vero Adriani, contra est, nempe quod licet alicubi quis infamia laboret, potest alibi illam habere intactam, quare iniuria illi sit eadem nullatur. Et confirmatur Adriani opinio. Quamuis quis vitio sit publico infectus, siue ad mores pertinente, siue ad naturam, nemini licet illud ei infaciam expuere, ergo minus licebit illud de quo alibi infamatus est, hic disseminare. Hæc tamen discordia per distinctiones est concilianda. Bifariam enim quispian potest alicubi labem infamæ contraxisse, videlicet aut publica auctoritate & iudicio damnatus, aut priuatam per viciniam aut vrbem. Rursus dupliciter quis delinquere potest alterum infamando scilicet aut contra charitatem, aut contra iustitiam. His præhabitis dum quis priori modo honore suo & fama alicubi expoliatus est, nulla est iniuria cum vbique de eodem crimine infamare. Et ratio est, quia ille iure publicoq. prænotio in poenam multatus est sua fama, atque adeo cuiusque facta est facultas scelus illud propalandi. Quare qui hominem sic infamauit, ad nullam tenetur restitutionem. Nihilominus peccatū est contra charitatem, quia verò posset esse mortale eius modi damnatis hominibus suis iustus pendenda nudare, tunc potissimum quando emendati sunt, bonumque nomen illi recuperauerint. Nam bona fama quam maxime hominibus adiumento est ad virtutē, qua perditā examinatur. Non tū tale infamandi delictum ad restitutionem obligat. Atque ad hoc facit text. l. eū qui nocentem. ff. de iniur. vbi hī, eum qui nocentem infama-

Sensus S. Tho.

Quarta conclusio.

Caieta. sententia.

Refellitur proxima sententia.

Alterū dictum Caiet. in quo Soto consentit.

infamant, non esse bonum, & æquum ob eam rem condemnari. Quando vero quis posteriori modo extra ordinem iuris in vno loco iacturam fecit famæ, non solum contra charitatem, verum contra iustitiã facit qui eundem alibi eadem infamia respexit, & ad restitutionem, eo quo fieri potest modo, tenetur. Quandoquidem iure non sit illa priuatus, nam propter rumores, etiam si priuatim manifesti sint, nemo ius perdit honoris sui ac famæ; si domicilium mutet, sed reputatur ibi secretum esse delictum. Vnde ad Caietani argumentum atque ad prius Adriani responsum putato. Ad posterius vero responderetur, diuersam esse rationem contumelie & detractionis.

Nam per modum contumelie nequam licet impropere alteri suum crimen, aut naturale vitium etiam si naturale sit. Post hoc subsequitur dubitatio alia, verum cum qui falsis commentitijsque virtutibus, seu moralibus, seu intellectualibus famam per vrsificium in republica comparauit, licitum sit diffamare. Apparet enim id esse virtutis officium, cum tales impostores in publicam seducant. Ad hanc autem dubitationem, licet Adrianus loco citato absolute respondeat id esse licitum, cum temperamento tamen & distinctione, respondendum est.

Quando enim euinodi synophantæ suis imposturis perniciem reipublice afferunt, tunc non solum licet, verum expedit eorum crimina, fallaciaque retegere, vrsi quis se optimum ementiretur medicum, aut theologum, qui populo essent pestiferi. Tunc enim docendus esset populus veritatem. Si autem sint muliercula, quæ fors sanctitatem præ se ferunt, qua ratione elemosynis visitant, licet occulto aliquo crimine sint infectæ, nequiquam reipublice noxia, sed innocue viuunt, non est cur debeant infamari. De historicis autem dubitare merito quis poterit, an liceat illis hominum crimina perpetuæ memorie prodere. Ad quod cum grano etiam falsis respondendum est. Primum quod vbi non denarrantur infamia peccata, & turpia, sed bella, & homicidia, & alia que vrsi illustribus decore non sunt, non est quod sint condemnandi. Mox quæquam aliqua turpia denarent, quæ non sunt om-

nino secreta, non est illis vitio vertendum, sed officio potius tribuendum. Debent enim optima fide, quæ ad rem pertinent per narrare. Nihilominus ubi inuidia moti, aut alio prauo affectu quempiam aliquibus vitijs notant, non sunt à peccato liberis. Tunc potissimum dum generi alicui, & profapie notam inurunt, quæ in perpetuam memoriam mansura est. Astrologos denique qui falsa sepe vita hominibus imponunt pura latrocinia & alias turpitudines, non dubium est non esse ferendos. Nã præterquam quod maxima pars eorum, quæ sciunt, minima eorum est, quæ ignorant, quam ob rem in finitis ventur mendacijs, neque tanta fides est astris tribuenda, neque illa uia permittendum est, crimine explorare. Extat quidem, litem apud Labonem, vbi § si quis astrologus, habet, vt si astrologus consultus furem aliquem esse dixerit, qui non erat, iniuriarum sũ eo non agatur, subiungitur tamen constitutionibus cum teneri, hoc est municipalibus legibus condemnari posse. Quocirca, C. de malef. l. nemo cautum est, ut nemo aruspice, aut mathematicum consulat. Porro ergo isti non solum tanquam impostores, verum tanquam publici infamatores, essent in vltimas cruces adigendi. Celeberrimum hic autem, ac cognitu necessarium est, verum idem maneat sit crimen seipsũ quempiam infamare, quam alium. Quod quidem in nostra Relectione de rat. reg. & dereg. sect. tractauimus, & superius hic lib. 4. quaestio. 2. & rursus quaestio 6. in hunc locum reposuimus, quippe qui proprius est eius. Et quidem Caiet hic & in sua Summa verbo, detraçtio, indubius partem tenet affirmatiuam quatuor nimirũ asserens propositiones. Prima est, Quicumque seipsum infamat, peccatum committit genere suo mortale, idque grauius quam si alienam famam laederet. Secunda illud peccatum non modo contra charitatem, verum contra iustitiam committitur; quia est contra ecclesiam, & rem publicam cuius nostra fama est, ut August. 1. quaest. 3. cano non sunt audiendi, videtur dicere. Tertia nemo ab huiusmodi peccato excusatur quãuis metu mortis id faciat. Quarta. Quicumque se infamat, ad restitutionem tenetur. Fundamentum opinionis huius est, quod perinde tenet de hominis fama, ut

Alterũ de astrologis.

Qd cogit di gna.

Opinio Caiet.

Prima propositio Cai Secuda

August. Tertia,

Quarta. Fundm Caiet que

Fundm
Caicta
falsum.

Secund
caicta

que de eius vita: vt sicut vitæ non habemus dominium, ita neque nostræ habemus famæ. At quamuis non sim nescius, hanc vulgo opinionem veridicam existimari, eius tamen fundamenti demonstratio ad hoc semper desideratur, quia nusquam probatur, nam esset à Sapiente admonemur curam habere de bono nomine, nullatenus tamen inde fit consequens, vt non simus famæ nostræ Domini. Quoniam & bonorum exteriorum tenemur habere nonnullam curam, quorum tamen dominio fungimur. Igitur, vt præsentis disputationi via & ordine satisficiamus, contrarium fundamentum censemus verum: videlicet, vnum quemlibet suæ famæ habere dominium. Id quod præcedenti lib. questione secunda quatenus materia fert moralis, demonstrasse me arbitror. Ex quo vtique fundamento postmodum, questione sexta elicuimus in arbitrio esse cuiusque privati restitutionem suæ famæ remittere. His ergo, vt illic ostensis, hic suppositis.

Prima assertio auctoris
Primo assertum in præsentiarum sic hoc: Hominem seipsum absque causa infamare, peccatum est: tamen neque contra iustitiam, neque genere suo mortale. Quod enim sit peccatum, patet, quia est præter charitatem. Tenemur enim nos, nostræque bona diligere: & fama bonum nostrum est: quare a Sapiente curam boni nominis habere iubemur: quia præciosius est diuitijs multis. Quapropter qui sine causa se infamat, prodigus est suæ famæ: quæ quidem prodigalitas peccatum est, quod autem non sit contra iustitiam patet: nam id maxime esset, quod non sumus domini famæ sed sicut uita nostra, sic fama reipublicæ est: cui eam dispendendo iniurij sumus. Hoc autem loco citato latè monstrauimus esse falsum contrariaque argumenta diluimus, inferentes perinde nos habere honoris, famæque dominium, vt bonorum exteriorum; atque adeo nemini illum iniuriam irrogare, qui suæ famæ prodigus est: neque ad ullam restitutionem teneri, quoniam sibi ipsi nemo ad restitutionem tenetur. Atque hinc fit rursus non esse genere suo peccatum mortale: & idcirco diximus esse non contra, sed præter charitatem: quoniam præcepto charitatis non vsque ad eò hæc bona tenemur diligere, vt illa negligere, sit mortale delictum. Quin vero, vt illic inter alia dicebamus, Christus Redemptor noster non sic nos instituit, vt honores, ac famam, primos; scilicet accubitus & honorum splendores tanti faceremus. Immo admonemur infamiam patienter tolerare: ut Greg. super Ezech. hom. 9. egregie docet. Et Paul. parui aestimabar iudicari ab humano die. Et Amb. (si vera est eius historia) mulieres ad se induxit, ut illa infamia episcopatum sibi caueret. Et Augustinus. Atque Ansel. sua peccata scriptis suis pro-palarunt. Et S. Thom. q. præsentis art. 4. ad prim. ait in arbitrio cuiusque esse detrimentum suæ famæ pati. Idque Adrian. q. 4. de restit. fam. & latius quodlib. 1. r. asseruit. Quæ certè vera non essent, nisi dominium eius haberemus aliter quàm uitæ. De hoc autè locis citatis abundè dictum est. Dixerim tamen genere suo non esse mortale. Nam qui iuratus crimen sibi falsum imponeret, reus esset periurij. Et prelati, qui famam suam regendis suis subditis habet obstrictam contra iustitiam faceret infamando se. Sicut qui familiam habens alendam, aut patientes videt grauius patientes, sua bona in flumè proijceret. Et qui hæresim, vel aliud nefandissimum sibi crimen etiam contra iuramentum imponeret, propter insignem turpitudinem posset peccare mortaliter. Sed reuera citra eiusmodi casus mendacia illa non essent nisi officiosa. Non est ergo cur grauius, imò nec tantum delinqueret cenetur qui seipsum infamat, qui diffamat alium: cum hoc sit contra iustitiam: sed vero minime. Et ad Augustinum licet respondimus, solum intelligere famam nostram sic esse reipublicæ, vt bona nostra exteriora: nempe vt cum indigerit, teneamur et per bonam nostram famam seruire: sicut tenemur per nostram pecuniam. At licet non tenemur seruire pecuniam profuturis necessitatibus reipublicæ, ita nec famam. Ad aliud eius dictum 1. de Ciuit. Dei, cap. 20. scilicet quod illo præcepto: Non falsum dices, iubemur etiam nos ipsos non infamare, respondimus verum esse quantum ad vim charitatis: non tamen quantum ad vim iustitiæ. Facit n. qui suam obliuiscit famam, præter charitatem, quæ se diligere debet, non tamen contra iustitiam, sicut & alienam corrodit. Et illud. Curam habere de bono nomine, mortuum esse diximus, ut per virtutum culturam bonum procreamus.

mus nomen. Ex his igitur, ut gradum ad
 representem faciamus, secundum hic af-
 fertum colligamus: Quando quis in qua-
 sitione contra ius de occultissimo suo cri-
 mine interrogatur, licet iure respondere non
 obligetur, si ut ab eculi pressura se eripiat
 illud infamando se reuelat, non solum non
 est illi peccatum, verum esse potest virtu-
 tus officium. Conclusio est superioribus ap-
 pendix, Nam cum quisque sit suae famae
 dominus, potest eius dispendium ob cau-
 sam facere, sicuti & aliorum bonorum tem-
 poralium, igitur ut in tali casu licitum mi-
 sero est liberationem ab illis tormētis pro-
 pria pecunia redimere, ita & sui criminis
 confessione, qua suae famae iacturam faciat.
 Secundo, id probatur: Potest esse tantus
 numerus acceruus, ut ex istimationem
 famae vulgaris hominis adaequet, sicuti
 tantum esse potest argenti pondus, aurum
 exuperet, quod profecto nemo
 dextris ingenij inficias ire potest, cum ergo
 cuique in illo casu dispendio magna pecu-
 niae cuiusmodi cruciatus effugere liceat, sit
 ut possit id etiam dispendio suae famae fa-
 cere. Tertio id ipsum arguitur, Si quis con-
 tra ius eculco exponeretur, ut alieni crimē
 reuelaret quod tibi sigillo secreti susceperat,
 non loquimur de sigillo sacramenti cō-
 fessio. quod antequam sacerdos reuelet
 tenetur truculentissimam mortem perpe-
 ti, sed de alijs secularibus nequaquam re-
 netur tam graua tormenta perferre, an-
 toquam id detegeret, maxime si non esset
 secretum regis aut reipublicae, aut quod p-
 iniuriam ab alio extorserat, ex huius reue-
 latione vita illius penderet, ergo à fortiori
 nemo tenetur tam acrem torturam ferre,
 ut suum celet proprium crimen. Si aut de
 falso crimine interrogaretur, maius du-
 bium est, an peccatum sibi esset mortale, il-
 lud sibi citra iuramentum imponere: nam
 periturus nemo dubitat esse mortale. Nec
 verò dubitatur, quin etiam citra iururan-
 dum peccatum esset veniale, mētis: atque
 adeo certum est succumbendum esse prius
 morti quam illud admittatur. Sed dubiū
 est ad mendacium illud citra iuramentū
 esse perniciosum, ac subinde mortale. Et
 profecto si quae dicta sunt verum habent,
 non video cur esset perniciosum, neque ad
 restitutionem obligatorium: quandoquid-
 dem ille sui ipsius infamator, si persona sit

priua, nemini mētendo facit iniuriam:
 postquam sibi soli famam aufert. Loqui-
 mur enim de illo priuato homine, qui cri-
 men quod sibi imponeret, non esset hære-
 sis, aliaue enormitate aut feditate grauis-
 mum. Alias propter dignitatem personae,
 vel propter enormitatem infamiae, mortale
 esset. Existit tamen contra hanc senten-
 tiam argumentum, quoniam ex tali confessione
 delicti sequeretur mortis periculum, qua-
 reus ille condemnaretur: nam tunc videtur
 ideo non licere, quatenus vitā prae rebus
 omnibus seruare. Ad hoc autē copulibus
 respondetur modis. Primum enim haecenus
 nihil de periculo vitae locuti sumus, sed
 tantum de iactura famae. Mox confessio il-
 la sic extorta non est cui fides sit adhiben-
 da, ut propter illam reus adiudicetur mor-
 ti, immo neque ut proprie pro infamia du-
 catur, ut patet 15. q. 6. can. Si quandoque.
 Deinde, etiam si mortis periculum immin-
 neat, non tenetur homo tanto cum crucia-
 tu vitam seruare, sed potest breuiorem sibi
 permittere mortem, ut tam acerbam effu-
 giat. Ad primum igitur argumentum re-
 spondetur, quod ubi rō denunciare alicuē
 vel fratrem, vel iuridicē potest, non est in-
 famia occultum delinquentis reuelare cri-
 men. Ad sūm autem respondetur, glossam
 illam non toti generi humano impinge-
 re notam huius vitij in gradu mortali. Nā
 primum addi penē, deinde intelligitur de
 triuialibus murmurationibus, quae in vul-
 gus citra mortale serpere solent, quas Au-
 gust. in tertio argumento citatus reputat
 minutiora peccata. Hiero. Ad Gelantiam,
 rationem vniuersitatis huius morbi adno-
 tauit, ubi ait, Pauci ad modū sunt qui huic
 vitio renunciant, raroque inuenies, qui ita
 vitam suam reprehensibilem exhibere ve-
 lint, ut non libenter reprehendant alienā.
 Tantaque huius mali libido mentes homi-
 num inuasi, ut etiam qui procul ab alijs vi-
 tijs recesserunt, in istud tamen quasi in ex-
 tremum diaboli laqueum incidant.

ARTICVLVS III.

Utrum detrahitio sit grauius omnibus peccatis, quae in proximum committuntur.

Quaeritur tertio loco de grauitate detractionis, quoniam videtur omnium deli-

Arg. cōtra praedicta.

Prima solutio.

Secūda.

Ad primū arg.

Ad secūdū arg.

August.

Hieron.

Secūda solutio.

Prima solutio.

Tertia solutio.

Dubiū.

delictorum maximum quæ in proximum committuntur. At enim glo. super illud Psal. pro eo quod me deligerent, detrahebant mihi, plus nocere in eius membris detrahentes Christos; quia animas crediturum interficiunt, quam qui eius carnem mox resurrecturam peremerunt. Vnde sic videtur consequens detractionem tantò grauiorem esse homicidio, quantò vita animæ corporali præstat, cum ergo homicidium sit reliquis omnibus grauius, quibus proximus offenditur, sit vt detraçtio simpliciter sit omnium grauiissimum. Secundo: Detraçtio videtur esse grauior quam contumelia, pro eo quod contumeliã facilius homo repellit, quam latentem detractionem, quam ignorat, contumelia autem grauior, adulterio, nam per adulterium coniunguntur duo in vnam carnem ad peccatum, contumeliosus autem disungit eos, qui amore coniuncti erant, quatenus occasione alij præbet, vt quem contumelios afficit, odio habeant, ergo detraçtio est peior adulterio, quod tamen inter peccata, quibus proximus læditur, magnum habet pondus: Tertio: Contumelia oritur ex ira, vt ex Gregorio, artic. precedenti retulimus, detraçtio verò ex inuidia, vt eoloco 31. Moral. idem ait Diuus, sed inuidia grauius peccatum est quàm ira, ergo & detraçtio quàm contumelia. Quarto: Eo peccatum quodcunque grauius est, quo nocentiorum inducit effectum, detraçtio autem inter omnia peccata pestilentissimum inducit, scilicet mentis excecationem, ex qua radice omnia pullulant, At enim idem Gregor. 11. quæst. 3. Qui aliud detrahentes faciunt, nisi quod in puluerem sufflant, & in oculos suos terram excitant? & vnde plus detractionis sufflant, inde minus vident. Est ergo detraçtio inter ea quæ in proximum committuntur grauiissimum. In contrarium, quod sceleratissimum est factio peccare quàm verbo, homicidium autem, & adulterium sunt peccata in factio, detraçtione verò intra verba peccatur.

Primū argum.

Argu. 2.

Argu. 3. Gregor.

Argu. 4.

Gregor.

Prima conclus.

les aduersus se inuicem committunt, est homicidium. Excepta enim hic sepe habemus peccata, quæ Deū habent pro obiecto, qualia sunt infidelitas desperatio, Dei odium, blasphemia, peritium, & similia. Probatur conclusio: Princeps formalis, vt aiunt, ratio vnde vnumquodque peccatum quod contra proximum committitur, malitiam fortitur, sumitur ex nocumto illato, nam quo illud peius est, eo repugnantius est charitati, nocumentum autem tantò peius est, quantò bonum, quod per illud tollitur, existit maius, bonum autem quod alteri quis maximum adimere valet est corporalis vita, ergo homicidium est pessimum. Probatur hæc postrema præmissa. Bona humana in triplici sunt gradu. Primum, n. est bonum animæ, atque ei proximum bonū corporis, ac tertium id quod in rebus exterioribus positum est. Bonum autem animæ, quamuis sit omnium præstantissimum; nemo tamen potest illud alteri inuito adimere, licet possit illo occasione eius porrigere: bonum enim animæ est gratia per quam uiuit, quæ solo consensu in peccatum mortale admittitur, in huiusmodi autem consensum nemo potest alterum cogere. Et ideo quamuis alterum in peccatum inducere maiorem pre se ferat ex obiecto grauitatem, quam si illi occideres, tamen quia talis inductio non est coactio, nō tam enormiter peccas, quàm si temporali morte illum interimeres. Ratio est, quia li 4. quæst. 6. vsi sumus, aduersus eos, qui putabant grauius esse animam proximi per occasionem occidere, quam illam corpori eximere. Restant ergo duo bonorum genera, quæ quis alteri inuito vi, aut fraude potest eripere, illorum autem præstantius est bonum corporis, puta vita exterioribus bonis, quæ primum est omnium fundamentum, sit ergo vt homicidium crimen sit genere suo omnium atrocissimum, quæ in proximum committuntur. Secunda conclusio: Detraçtio secundum genus suum est maius peccatum quam furtum, minus autem quam homicidium & adulterium. Patet ex dictis, quoniam fama egregius est bonum, quam exterior substantia, inferius autem quam vita, quæ per homicidium tollitur, & per adulterium in futura prole læditur nam per se loquendo, filius qui insec-

Merito porrò crimen hoc in suspitionem venire potest, quod sit omnium grauiissimum, adeo est reipublicæ multumodè pestiferum. Nihilominus tribus conclusionibus ad quæstionem responderetur. Prima inter vniuersa peccata, quæ mortā-

to nascitur parente, educari nequit com-
mode. Et quo sic & fornicationem simpli-
cem eadem ratione, vt quæstione tercia,
contra Mar. de Mag. constitutum, grauior
est esse culpa quam furtum. Et secundo
sequitur contumeliam peiorem esse etiam
furto: nam est detractione propter violentiam
& contemptum actior. Tertia con-
clusio: His non obstantibus, quæ per se re-
bus conueniunt, potest accidentarie pecca-
ri grauius aliunde tum augeri, tum etiam
minui. Nam qui deliberare malum per-
petrat, grauius peccat, quam qui ex infir-
mitate, aut ignorantia illud admittit.

Quantiue ratione peccata, quæ intra
verba continentur eo quod lingue veloci-
tate expuntur, aut leuiter ore decidunt,
leuiora ceteris paribus reputantur. Qua
viti ratione paulo ante asserabamus pec-
cata, quæ in facto consistunt, grauiora es-
se quam verbalia. Intelligitur enim si ra-
tionem uerbi cum ratione facti conferas.
Nam ex parte obiecti asserunt peculiari-
ter est in secunda conclusione, detractionem,
quæ si ma obnubilatur, grauiorem est
se furto, quo bona eripuntur externa. Hec
autem semper intelligenda sunt in specie:
nam in diuiduo potest esse furtum peius
quam detraçtio: & detraçtio peior homi-
cidio: vt si quis Deo aut eius fidei detrahat
quod ad blasphemiam atinet.

Ad primum igitur argumentum p hoc
postremum verbum responderetur. Nam
qui Christo detrahunt in suam obmurmu-
rantes fidem, atque adeo obstantes, quo-
minus qui credituri erant illam suscipiant,
in eius diuinitatem blasphemii sunt, atque
adeo quadamtenus enormius peccant:
quam qui carnem eius, uita in tempus
priuarunt. Nam illam uitam gratia con-
firmandæ fidei assumpsit. Inter soluendum
argumentum secundum desinit S. Thom.
contumeliam peiorem esse detractione:
licet facilius repelli possit propter maio-
rem contemptum, & violentiam, sicuti
rapina peior est furto. Contra hoc au-
tem quis forsitan arguat; Fama excellen-
tius bonum est honore, ergo detraçtio pe-
ior est contumelia, quia nocentior. Re-
prias qui nescientes hoc argumentum ad-
mentem Thom. diuere, negent famam
egregius esse bonum honore. Immo cum
audiant Thom. asserentem contumeliam
esse peiorem, inferunt honorem præmi-

nere famam. Cum tamen re uera contra
set veritas; Obiecta enim propria & for-
malia contumeliæ & detractionis, vt su-
pra diximus, non sunt honor & fama, sed
rationes inuoluntarij. Et inde colligitur
contumeliam esse acerbior, nempe qua
per eam quis patitur inuoluntarium ui, &
per detractionem non nisi ignorantia.
Huic tamen decisioni minime dissonat,
quo minus fama cumulatius sit bonum,
atque illustrius quam honor. Pretiosior lu-
est enim bona existimatio, quam populis
de tua habet probitate, quam honor, pu-
ta reuerentia, quæ saepe mendaciter exhi-
betur, & vafre, neque semper propter vi-
tium, sed quandoque propter alia mino-
ra bona. Quapropter Sapientis, non quidem
honor, sed bono nomini, quo fama
intelligitur, tres adscribit præminentes
qualitates. Primum quantum ad pre-
tium, quod bonum nomen sit melius, quã
diuitiæ multa; Proverbior. 22. Secundo,
quãtum ad suauitatem & loci dilationem,
quod sit pretiosius quam unguenta, odo-
re suo oblectantia; Ecclesiast. 7. Et tertio,
quantum ad temporis diuturnitatē, quod
diutius permaneat, quam mille thesauri
pretiosi, & magni, Ecclesiast. 41. Sed &
hoc rursus adnotandum, quod est pro-
pter contemptum contumelia sit genere
suo, & obiecto peior detractione sciatet ni-
hilominus detraçtio mi se incommodis,
ac pestibus, Obtenebrat. n. in primis virtu-
tū gloriam, quæ illius celestis representa-
tio est. Mox facilius committitur pluresq;
inficit quã contumelia. Nã cum in latebris
fiat impune, atq; adeo passim, & quacunq;
nata occasione loquendi obrepit, cū con-
tumelia propter metum non sit adeo in-
vsu. Deinde detraçtores ex insidijs pu-
gnant, ob idque quã difficillime cauentur.
Et maxime dum bilingues sunt ac biston-
tes, nempe qui in facie mulcent, in aures
que incantant, sed in dorso lateenter com-
mordent. Quo quidem proditiōnis gene-
re nihil in republica pestilentius esse po-
test. Nam cum nemo eiusmodi homines
caueat, sed sua illis pectora cuncti securi
pandant, sanguinem alijs exugunt, quem
in aliorum aures cuomant. Vnde Eccl. 2. 8.
Sufurro & bilinguis maledictus erit. Acce-
dit huc, qd detraçtores non suas trū aias pe-
rimunt, uerum & cunctis, apud quos sua
seminant scommata, eandem spiritualem
mortem

Quorū-
da solu-
tio.

Repro-
batur p
xima lo-
lu.

BA
LU

Docu-
men. in
cōmodā
detra-
çtionis.

mortem inferunt: quatenus eis odium eius ingenerant, cui detrahunt, ac subinde pacem & amicitiam publicam, qua sydere nullo res publica splendidius fulget, violant & contenebrant. Dicuntur autem peculiariter detractores, vt reos homicide, vt in quadam epistola ait Clemens, que refertur de poenitentia distinct. prima cano. homicidium. quod animam eius, cuius famam denigrant, virtutibus priuare & nudate contendunt, quibus spiritualiter uiuit. Et eodem forte refertur uerbum 1. Ioan. 3. Qui odit fratrem suum homicida est. Ad tertium arg.

Ad tertium arg.

Aristot.

Ad tertium arg. Aristot. in manifesto cupit vindictam, quam per contumeliam facilius adipiscitur. Et ideo detractio, quia non ad eius modi manifestam vindictam tendit, non est iræ filia, sed inuidiæ. Detractor enim quia liuore tabescit, claritudinem alienarum virtutum conspurcare studet. Haud tam en consequitur, vt si inuidia peior sit quam ira, filia eius sit peior quam filia iræ. Nam genitura istæ vitiorum iudicatur ratione conuersionis ad eundem finem: ad quem scilicet, & filia ordinatur & mater: malignitas autem & grauitas attenditur ex parte auersionis. Et quia inuoluntarium per uim inferre, quam per fraudem, elongatior est auersio a charitate, contumelia est peior. Nihilominus & detractio hac inter alias macula sordet, quod ex inuidia nascitur, quæ sordidissimum est vitium: quatenus è regione maximè charitati opponitur. Charitas enim vt ait Paul. non emulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non querit quæ sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet super iniquitate: congaudet autem ueritati: quorum omnia contraria in inuidia continentur. Habet enim hoc inter cuncta vitia enosissimum, naturæque reuera repugnantisimum, vt de malo, quod abhorrendum est, gaudeat, de bono uerò, ac potissimum de alienis uirtutibus, quæ amore sunt potissimum uenerandæ, contumetur: id quod diabolicum est ingenium. Quapropter nemo est, qui inuidiam eouere possit: quandoquidem omnes tenentur ad uirtutum fastigia conuerti: & quo quisq. altius euehitur, maiorem inuidiam liuidis concitat. Huius ergo hydrae sobolem sese

Paulus.

detractores agnoscant. Ad quantum igitur perinde conceditur, ingenium esse detractionis mentem excacare, nam cum vnusquisque ut Proverb. 15. ait Sapienter, in sententia lateat oris sui, qui detrahere pergit, amare dicta sua incipit, maleque de bono sentit, ac probos subinde odio habere: per quam uiani mens excacatur. Attamen cum & idem ipse effectus alij etiam uitijs communis sit, vt gula, luxurie & cæteris: non inde arguitur omnium esse pessimam detractionem.

ARTICVLVS IIII

Vtrum audire, tolleransque detrahentes mortaliter peccet.

Propter perniciem detractionis querendum demum restat, utrum qui detrahentes audiunt mortaliter peccent, si illis ora compescant. Arguitur enim contra: Nemo plus alteri quam sibi tenetur: laudi autem cuiusque apponitur si suos ferat detractores: secundum illud Gregorius supra citatum, super Ezechielem homil. 9. Lingua detrahentium sicut nostro studio non debemus excitare, ita per suam malitiam excitatas debemus a quantum tolerare, vt nobis meritiu cresecat: ergo non est peccatum detractionibus aliorum non obstitere. Secundo. Eccl. 4. iubemur non contradicere uerbo ueritatis ullo modo; vsu autem venire solet, ut qui detrahit, a ueritate non recedat, ergo tunc non est uirtus illi contradicere. Tertio id quod in aliorum uilitatem cedere, nemo prohibere debet, detractio autem crebro in rem eorum est, quibus detrahunt. Vnde Pius Pontifex 6. quæst. i. can. Quis Nonnunquam, inquit, detractio aduersus bonum concitatur, vt quos uel domestica adulatio, uel aliorum fauor in altum extollat, detractio humiliet, ergo detrahentes reprimere non est officium. In contrarium est Hieronymus, ubi ait, Cave linguam, aut aures habeas pruriens, vt aut alijs detrahas, aut alios audis detrahentes.

Ad quæstionem tribus conclusionibus respondetur. Prima: Quicumque uel alij ad detrahendum induci, uel detrahere propter odium delectatur, nihilominus quam detraheps peccat, quin uerò quædoque

doque aliquanto plus. Probatuꝛ conclu-
 ſio ex illo ad Rom. 1. Digni ſunt morte
 non ſolum qui faciunt, ſed etiam qui fa-
 centibus conſentiunt. Eiuſmodi enim
 conſenſus biſariam contingit: vno qui-
 dem modo directe, quando vel quis alter-
 um ad peccatum inducit, vel ei placet: &
 quidem qui iſto modo conſentit, omnino
 ſu criminis particeps. Quin verò ſi indu-
 cit, eo grauius peccat, quoniam motore
 plus eſt culpæ quam in moto, atque adeo
 ſi latatur, forte poteſt & grauius peccare,
 ſi odium cumulatius habeat quam ſit in
 detrahente. Ac de iſtis intelligitur ver-
 bum Bernard. prope finem ſecundi lib. de
 conſ. Detrahente aut detrahentem audire:
 quid horum damnabilius ſit, non facile di-
 xerim: ſecundo autem modo conſentire
 quis dicitur indirecte: quia ſcilicet non re-
 ſiſtit. Hoc autem dupliciter contingit. Nã
 qui non reſiſtit, aut munere ſuo proprio
 ac publico officio reſiſtere tenetur, aut pri-
 uata perſona eſt, cui id ex officio non in-
 cumbit. Sit ergo ſecunda conſuſio: In pri-
 uata perſona detractionem aliorum non
 repellere peccatum eſt, multo tamen mi-
 nus quam in detrahente, quod quipluri-
 mum eſſe ſolet veniale.

Tertia conſuſio: Quandoque non reſi-
 ſtere detrahenti, peccatum eſſe poteſt morta-
 le, primum in perſona publica, pura in eo,
 qui detrahenti præeſt.

Secundo, propter periculum quod ille
 qui audit, imminere ex detractione videt.
 Ac reſiſti, ſi quis ob ſolũ timorẽ humanũ
 obijerit ſe detractioni formidet. Conclu-
 ſiones ſunt Sancti Thomæ. Et vnica ratio
 ne ambigua conſiſtantur: tam enim ſupra
 plures monſtratum eſt, vt quis ſi indire-
 ctè cauſa alicuius mali nõ eſtatis eſſe, quod
 vitare illud poſſit, ſed præter ea exigat, quod
 cauſatur. Tenet verò quempiam accidit
 aut ex iuſtitia, aut duntaxat ex charitate.
 Priuata autem perſona rigore iuſtitie nõ
 tenetur malum proximi cauere, ſed tan-
 tum ex charitate ſi abique ſuo detrimento
 poteſt. Et ideo non eſt per ſe omnino cha-
 ritati aduerſum, à tali infamie detrimen-
 to proximum non liberare, vix tamen à
 veniali excuſatur, vt in ſecunda conſuſio-
 ne offerunt eſſe. Nam vbi cumque detractione
 oboriſ, poteſt quis facili negotio vrbane,
 ac leniter detrahenti occurrere, atq; ad co-

ſi id nõ faciat, negligere omnino cenſetur
 proximi famam. Attamen ſi detractor il-
 le vſque adeo eſſet rigidus atque intran-
 ſtabilis, vt periculum ab illo immineret,
 quicumque accuſaretur, etiam à veniali.
 Hoc autem quam rariffimè vſu venit. Ad
 de & ſola verecundia excuſari aliquem poſ-
 ſe, vt ſi qui detrahit illuſtrimus eſt, au-
 diens verè ſamulus eius, aut alia obiecta
 perſona, quæ mutire non audet. Ex iuſti-
 tia autem cum primis tenetur Prælatuſ, &
 ideo ille procul omni metu & pudore re-
 netur ſubditos à detractione corripere, ſi
 ſit in re alicuius momenti, cuius idcirco
 omiſſio peccatum eſt mortale, Prælatuſ in
 quam detrahentium, nam prælatuſ cor-
 rum quibus detrahitur, non tanta iuſtitia
 eos tenetur protegere, quia cura prælati
 eſt cauere ne ſubditi peccent. Quamuis &
 quodammodo tenetur charitatis vinculo
 ſubditorum honorem tueri. Præterea
 priuata perſona, cum ex detractione videt
 periculum imminere alicui mortis, vel tur-
 bationem rei publicæ, cum aliquo ſuo de-
 trimento tenetur occurrere. Metu autem
 humanuſ tunc aſcenderet ad peccatum
 mortale, quando iacturam temporalium
 bonorum charitati quis anteſerret. Non
 autem id facere cenſendus eſt, quoties me-
 tu humano cauere ceſſat proximi detri-
 mentum, vt in ſecunda conſuſione dictũ
 eſt, ſed quando ſua eſſet omnino neceſſa-
 ria reſiſtentia ex præcepto: Vt ſi detrahe-
 tur fidei, aut religioni, &c. Ex his demum
 hoc colligamus ſaluberrimum documentum,
 vt intelligamus impendio quam maxi-
 mè neceſſarium eſſe ad pacem & ſalu-
 tem rei publicæ, ac potiffimum Chriſtiane
 familie detractoribus obuiam vbiq; pro-
 dire. Quod certè, vt dicebam nemo nõ ſuo
 gradu facile poteſt perficere. Et quando id
 non poterit, prudentis officium erit col-
 loquio abire, vt illa ratione detractorem
 pudore ſuffundat. Vnde Hieronymuſ epi-
 ſtola ad Gelantiam, quæſtione decima-
 quarta, egregiè tum detrahentes obur-
 gat, tum nihilominuſ & eoſ, qui eis non
 obſiſtunt, ſecundum illud Pſalm. Detra-
 hentem ſecreto proximo ſuo, hunc perfe-
 quebat.

Ad primum igitur argumentum reſpo-
 detur, quod maledicta, quæ in præſentia
 eius, cui maledicuntur, iactantur, non detra-
 ctiones,

Docu-
 luberri-
 mum.

Hiero.

Ad pri-
 mũ arg.

ationes, sed contumelia sunt; & ideo ad virtutem humilitatis atinet illas ferre. Quando vero iam in alias aures inserunt, detractionis rationem induunt. Et tunc ait S. Tho. (id quod supra à nobis super citatum est) in arbitrio eius esse detractionem suam famam pati, nisi in periculo aliorum verget. Deum autem in nostra presentia absentis famam corrodit, non est nostri arbitri infamatori parere, quia non sumus domini alienae famae. Et ideo vitio nobis vititur si non resistamus, cum facile possumus. Nam si Deuter. 22. praeceperetur ut nemo iacentem asinum proximi leuare negligeret, grauius erit periclitantem proximi famam non protegere.

Ad secundum arg.

Ad secundum respondetur quod etsi dum detractor vera dicit; non sit ei contradicendum, est nihilominus ei reprimendum verbum ne aliena vulnera exulceret, aut saltem subrugata fronte illi ostendum eius nobis displicere sermonem. Nam ut Prover. 15. legitur, Verus Aquilo dissipat pluuias, & facies testis linguam detrahentem. Ad tertium demum respondetur vitiositatem & emolumentum, quae ex detractione prouenit, non ex intentione detrahentis proficisci, sed à Dei gratia mollientis alterius animum, & ideo perinde obstandum est illi, atque raptioribus & furibus, licet ex talibus incommodis eis, qui passi sunt, meritum nonnunquam patientie accrescere solet.

Ad tertium arg.

Ad tertium respondetur quod detractione prouenit, non ex intentione detrahentis proficisci, sed à Dei gratia mollientis alterius animum, & ideo perinde obstandum est illi, atque raptioribus & furibus, licet ex talibus incommodis eis, qui passi sunt, meritum nonnunquam patientie accrescere solet.

QUESTIO XI.

DE SUSURRATIONE ET
DETractione:

S. Tho. 2. 2. quaest. 75.

ARTICVLVS I.

Verum susurratio sit peccatum à detractione distinctum.

CONTUMELIAE & detractioni, quae inter verbalia ad primas obtinent, alia adiunguntur, quae non sunt silentio pretercūda. Et primo de susurratione quaeritur,

sine crimen à detractione diuersum, an verò quidpiam grauius. Primum enim arguitur à parte negatiua, nempe quòd à detractione non differat. At enim lib. 1. Erymolog. Isidorus, susurronem de sono locutionis appellari: quia non in facie al cuius, sed in aere loquitur detrahendo: ubi susurratio eadem esse censet, quòd detrahere. Et legitur 9. Non eius criminator, nec susurro in populis. Et Ecclesiast. 23. (ut supra citatum est.) Susurro & bilinguis maledictus erit: criminator autem, & bilinguis idem esse apparet, quòd detractor. Secundò arguitur, quòd quamuis susurratio à detractione differat, non tamen sit grauius peccata enim oris à maledictione malitiam contrahunt: detractor autem mala simpliciter de primo spargit: cum tamen susurroes factis habeant illas, quae apparentiam mali habent inculcare. Tertio: Qui detrahit fratri suo, ut habetur Iacobi susurro, detrahit legi atque ad eam legillatori Deo. Unde maiorem contrahit grauitatem, quòd sit in susurratione. In contrarium autem est illud Ecclesiast. 5. Denotatio pessima super bilinguem: susurratori autem odium & inimicitia & contumelia. Vbi peior effectus tribuuntur susurratori, quàm detractori.

Ad quaestionem duabus conclusionibus respondetur. Prior: susurratio est tam foeda quam materia cum detractione conueniat, sine tamen differat. Etenim tam susurro, quam detractor mala in proximo obloquitur, idque clanculo, inque eius absentia: quare utrunque à contumelia differat. Atque hac ratione promiscuè apud Doctores ambo quòdque vsurpantur verba. Unde super illud Ecclesiast. 5. Non appelleris susurro, ait Glossa, id est detractor. Attamen si verborum etymologiam consulas, detrahitio idem est (ut supra diximus) quòd fama subtractio, & diminutio. Susurratio autem solum denotat clauulariam, atque adeo vitiosam loquutionem. Ob id quae forsitan ex vsu accommodatione, illam significat oblocutionem, qua quis contradicit non tam famam detrahere, quam amicitias dissoluere: & ideo differat sine. Quae propter etsi tam susurro quam detractor mala in genere de altero loquantur, tamen in specie detractor illa differant, quae verè sint mala culpa: nempe quibus fo-